የነዳጅ ቋት ሊነጥፍ ሲቃረብ፡- በዓለም አቀፍ ቀውስ ወቅት የነዳጅና ኢነርጂ ባለሥልጣን የክምችት አስተዳደር ላይ የቀረበ ሕጋዊ ትችት

ክፍል አንድ፡ አሁናዊ ሁኔታ

፩. መግቢያ፡- ነባራዊው ሁኔታ እና የቀረበው ሰበብ

አሁን በኢትዮጵያ መሬት ላይ ያለው ነባራዊ ሁኔታ፤ ረዣዥም (በኪሎ ሜትር ሊቆጠር የሚችል) ሠልፍ እና ዜጎች መሠረታዊ የሆነውን ነዳጅ (ቤንዚን/ናፍጣ) ለማግኘት በቀናት በሚቆጠር ጊዜ ተሰልፈው ተራቸውን በሚጠብቁበት ሁኔታ የሚገለጸው፣የሀገሪቱን የሎጂስቲክስ ሥርዓት መሽመድመድ ፍንትው አድርጎ ያሳያል። የነዳጅና ኢነርጂ ባለሥልጣን የሚያቀርበው ይፋዊ መከላከያ፣ እጥረቱ የተከሰተው በድንገተኛ ዓለም አቀፍ ቀውስ (በአሜሪካ፣ እስራኤል እና ኢራን ጦርነት) እና ይህንንም ተከትሎ የተገዛው ነዳጅ በዓለም አቀፍ የትራንዚት መስመሮች ላይ በመታገዱ ምክንያት መሆኑን ነው።

ዋናው የሕግ ጥያቄ ግን የሚከተለው ነው፡፡ ይኸውም፡- ባለሥልጣኑ ጦርነቱን አስቀድሞ መተንበይ ባለመቻሉ እና ቀውሱ ከአንድ ወር ባነሰ ጊዜ ውስጥ በመከሰቱ፣ በቂ የነዳጅ ክምችት የመያዝ ሕጋዊ ግዴታውን በአግባቡ ተወጥቷል ብሎ መከራከር ይችላል ወይ? የሚለው ሁኖ ይታያል፡፡

ከጥብቅ የሕግ እና የተቋማዊ አሠራር አንፃር ሲታይ ግን መልሱ በማያሻማ ሁኔታ አይችልም የሚል ይሆናል። ባለሥልጣኑ በሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር ፭፻፳፩/፪ሺ፲፭ (521/2022) የተሰጠውን ሕጋዊ ግዴታ በመሠረታዊነት መወጣት ተስኖታል የሚል ክርክር ቢቀርብ ኢ-ምክንያታዊ የሚመስለው ስልጣን ያለውን አካል ለሚደግፉት ፖለቲከኞች ብቻ ሊሆን ይችላል። ማናቸውም ምክንያታዊ ዜጋ ግን ጉዳዩን ከእለት ተእለት የኢኮኖሚ እንቅስቃሴው ጋር በማቆራኘት ጉዳዩን የሚመለከትበት መነፀር ባለቤት በመሆኑ የተጠቃሹን አስፈፃሚ መንግስታዊ አካል በህጉ የተሰጠውን ሃላፊነት በአግባቡ ተወጥቷል ወይም እየተወጣ ነው ለማለት የማይቻል መሆኑን የሚስማማበት ጉዳይ መሆኑን ከቅርብ ጊዜ ወዲህ በተቋሙ ዙሪያ ተፈፀሙ ከሚባሉት ግዙፍ እና ውስብስብ የሙስና ጉዳዮች፤ ነባራዊ ሁኔታዎች ያረጋግጣሉ፡፡ በተቋሙ ጦርነቱ አስቀድሞ "አልተጠበቀም ወይም አስቀድሞ መተንበይ አይቻልም ነበር" የሚለው መከላከያ በሕግ ዘንድ ተቀባይነት የሌለው ነው፤ ምክንያቱም ብሔራዊ የነዳጅ ክምችት የማዘጋጀት ሕጋዊ ዓላማ ራሱ ያልተጠበቁ እና ድንገተኛ አደጋዎችን መቋቋም በመሆኑ ነው። ለዚህ ጥሩ ምሳሌ ለኢትዮጵያ አየር መንገድ ክምችት አድርጎ የውቅቱ ችግር ሳይበግረው ስራውን በተለመደው መንገድ እየሰራ የሚገኝ መሆኑ ነው፡፡ አሁን ከተከሰተው ችግር በላይ እጅግ የሚያሳስበው ደግሞ የጦርነቱ ጠባሳ ወደፊት የሚያስከተለው የአቅርቦት እጥረትና የዋጋ ንረት ነው፡፡

፪. የ"ክምችት" ሕጋዊ ትርጓሜ እና ዓላማ (አንቀጽ ፭(፲፯))

በደንቡ አንቀጽ ፭ ንዑስ አንቀጽ ፲፯ መሠረት፣ ባለሥልጣኑ "ሊኖር የሚገባውን የነዳጅ መጠባበቂያ ክምችት

መጠን ይወስናል፤ ክምችቱ ስለመኖሩ ተገቢውን ክትትል ያደርጋል፤ በገበያ ውስጥ የነዳጅ ውጤቶች አቅርቦት በበቂ መጠን መኖሩን ይከታተላል" የሚል ድርድር የማይቀርብበት አስገዳጅ ግዴታ ተጥሎበታል። ስትራቴጂካዊ የነዳጅ ክምችት (Strategic petroleum reserve) ማለት፣ እንደ ጦርነት፣ የንግድ መስመሮች መዘጋት ወይም የተፈጥሮ አደጋዎች ባሉ ድንገተኛ እና ያልተጠበቁ የዓለም አቀፍ የአቅርቦት ሰንሰለት መቆራረጦች ወቅት የሀገርን ኢኮኖሚ ለማስቀጠል የሚያስችል የሀገር ውስጥ መጠባበቂያ ነው።

በግዥ ላይ የነበረ ነዳጅ" የተሳሳተ መከራከሪያ፡- ባለሥልጣኑ "የተገዛው ነዳጅ በውጭ ሀገር ታግዷል" ብሎ የሚያቀርበው መከላከያ የራሱን የአቅርቦት ሰንሰለት አስተዳደር ውድቀት የሚያጋልጥ ነው። በቀይ ባሕር ወይም በአደን ባሕረ ሰላጤ ላይ ባለ መርከብ ውስጥ ያለ ነዳጅ በጉዞ ላይ (in transit) ያለ እንጂ በክምችት (in reserve) ላይ ያለ ተደርጎ አይቆጠርም። አንቀጽ ፭(፲፯) ክምችቱ በሀገር ውስጥ (ለምሳሌ በአዋሽ ወይም በሌሎች ዴፖዎች) መያዝ እንዳለበት ያስገድዳል። ዓለም አቀፍ የትራንዚት መስመሮች በመዘጋታቸው ብቻ ሀገሪቱ የነዳጅ ድርቀት ከገጠማት፣ ይህ የሚያረጋግጠው በሕግ የሚጠየቀው የሀገር ውስጥ ክምችት ከጅምሩም በአካል (physically) አለመያዙን ነው።

፫. የ"ከአንድ ወር ያነሰ ጊዜ" ፈተና (The Litmus Test)

የባለሥልጣኑን ውድቀት ይበልጥ አጋላጭ የሆነው ማስረጃ የጊዜ ርዝማኔው ነው። ጦርነቱ ከተጀመረ "ከአንድ ወር የማይበልጥ" ጊዜ ቢሆነውም፣ ሀገሪቱ ቀድሞውኑ ወደ ከፋ የነዳጅ ቀውስ እና የበርካታ ቀናት ሠልፎች ውስጥ ገብታለች። የባሕር በር ለሌላቸው እና ነዳጅ ሙሉ በሙሉ ከውጭ ለሚያስገቡ ሀገራት የተቀመጠው ዓለም አቀፍ ስታንዳርድ፣ ሀገሪቱን **ቢያንስ ከ30 እስከ 90** ቀናት ሊያቆይ የሚችል ስትራቴጂካዊ የነዳጅ ክምችት እንዲኖር ያስገድዳል።

የኢትዮጵያ የሀገር ውስጥ የነዳጅ አቅርቦት ከ30 ቀናት ባነሰ ጊዜ ውስጥ ከነበረው አቅርቦት ክግማሽ በላይ አሽቆልቁሎ የቀናት ሠልፍ ከፈጠረ፣ ባለሥልጣኑ የአንቀጽ ፭(፲፯)ን የመጀመሪያ ክፍል ሕጋዊ ግዴታ ጥሷል ማለት ነው፤ ይኸውም መደበኛ የጂኦ-ፖለቲካዊ አደጋዎችን ለመቋቋም የሚያስችለውን "ሊኖር የሚገባውን የነዳጅ መጠባበቂያ ክምችት መጠን" በአግባቡ መወሰን እና ማዘጋጀት ተስኖታል።

፬. የስጋት ትንተና እና የመረጃ አጠቃቀም ውድቀት (አንቀጽ ፭(፲፬))

ባለሥልጣኑ ምንም ዓይነት የመጠባበቂያ ዕቅድ (contingency) ላለመያዙ ጦርነቱ ፈጽሞ ያልተጠበቀ ነበር በማለት ሰበብ ሊያቀርብ አይችልም። የአዋጁ አንቀጽ ፭(፲፬) ባለሥልጣኑ "ከነዳጅና ኢነርጂ አቅርቦት፣ ሥርጭትና አጠቃቀም ጋር የተዛመዱ መረጃዎችን ይሰበስባል፣ ይተነትናል፣ ያደራጃል፣ ያሰራጫል" በማለት ግዴታ ይጥልበታል።

መካከለኛው ምሥራቅ ለአሥርት ዓመታት ተለዋዋጭ እና አለመረጋጋት የሚታይበት ቀጣና ስለመሆኑ በገሃድ የሚታወቅ ጉዳይ ነው። አንቀጽ ፭(፲፬)ን በአግባቡ መተግበር የባለሥልጣኑ የስጋት ተንታኞች በአቅርቦት ሰንሰለቱ ተጋላጭነት ላይ (ዋና ዋና የባሕር ላይ መስመሮች መዘጋትን ጨምሮ) የቅድመ-አደጋ ትንተና

(stress tests) እንዲያደርጉ ያስገድዳል። የዓለም አቀፍ ስጋት መረጃዎችን ወደ ተጨባጭ የሀገር ውስጥ አካላዊ ክምችትነት መቀየር አለመቻል፣ ይህንን የትንተና እና አደረጃጀት ሕጋዊ ግዴታ መጣስ ነው።

፭. የ"ተደራሽ እና ፍትሐዊ" ሥርጭት መፈራረስ (አንቀጽ ፬(፩) እና ፭(፲፭))

ከክምችት እጦት ባሻገር፣ በኪሎ ሜትር የሚረዝሙ ሠልፎች መታየት የባለሥልጣኑን ሁለተኛ ደረጃ የሥርዓት (operational) ውድቀት ያሳያል። አንቀጽ ፬(፩) የባለሥልጣኑ ዓላማ "የነዳጅና ኢነርጂ አቅርቦትንና ሥርጭትን ተደራሽነት፣ አስተማማኝነት፣ ፍትሐዊነት ማረጋገጥ" እንደሆነ ይገልጻል። አንቀጽ ፭(፲፭) ደግሞ ባለሥልጣኑ "የነዳጅ ውጤቶች አቅርቦትና የሥርጭት ተደራሽነትና ፍትሐዊነት ለመቆጣጠር የሚያስችል በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የተደገፈ የአሰራር ሥርዓት ይዘረጋል" ይላል። ሸማቾች መሠረታዊ ፍላጎት የሆነውን ነዳጅ ለማግኘት በመኪናቸው ውስጥ ለቀናት ለማደር ሲገደዱ፣ ሥርጭቱ "ተደራሽም" ሆነ "ፍትሐዊ" አይደለም ማለት ነው። በአንቀጽ ፭(፲፭) ላይ የተጠቀሰውን "ዘመናዊ ቴክኖሎጂ" (እንደ ዲጂታል የነዳጅ ራሽን፣ የኮታ መተግበሪያዎች፣ ወይም ለመሠረታዊ አገልግሎቶች ቅድሚያ የሚሰጡ የአደጋ ጊዜ መስመሮችን) ቀድሞ አለመተግበሩ፣ እጥረቱ ወደ ስርዓት አልበኝነት፣ ሕገወጥ ማከማቸት (hoarding) እና ሥርዓታዊ ብልሹነት እንዲያመራ አድርጎታል።

፮. ማጠቃለያ፡_ የአቅም በላይ (Force Majeure) መከላከያ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ

በሕግ አግባብ ባለሥልጣኑ የአሜሪካ፣ እስራኤል እና ኢራንን ጦርነት እንደ "አቅም በላይ አጋጣሚ" (Force Majeure/ያልተጠበቀ ክስተት) በመጠቀም ውድቀቱን ለማስተባበል እየሞከረ ነው። ይሁን እንጂ፣ በኢነርጂ ደህንነት ሕግ ጽንሰ-ሀሳብ መሠረት፣ የጂኦ-ፖለቲካዊ ግጭት ማለት ሕጉ ራሱ አስቀድሞ ለመከላከል እና ጉዳቱን ለመቀነስ የተረቀቀበት ዋናው አደጋ (peril) ነው። የነዳጅና ኢነርጂ ባለሥልጣን በመካከለኛው ምሥራቅ ጦርነት እንዳይነሳ የመከላከል ሕጋዊ ግዴታ የለበትም፤ ነገር ግን በአንቀጽ ፭(፲፯) መሠረት የሀገር ውስጥ ክምችትን በመያዝ የጦርነቱን መዘዝ የመቋቋም እና የመዘጋጀት ግዴታ ተጥሎበታል። የሀገሪቱ የነዳጅ አቅርቦት ሰንሰለት ከ30 ቀናት ባነሰ ጊዜ ውስጥ መፈራረሱ፣ ባለሥልጣኑ ሊኖር የሚገባውን ስትራቴጂካዊ የነዳጅ ክምችት በአግባቡ አለመወሰኑን፣ አለመገንባቱን ወይም አለመያዙን በሕግ ፊት አረጋግጧል። ስለሆነም፣ ባለሥልጣኑ ለኢትዮጵያ ሕዝብ እና ኢኮኖሚ የተጣለበትን ዋነኛ ሕጋዊ ግዴታዎች በአግባቡ መወጣት ተስኖታል ሊባል ይቻላል።

ክፍል ሁለት፡ ለወደፊቱ በሕግ የተደነገጉ ስትራቴጂካዊ ዕቅዶች

ጦርነቱ በወደፊቱ የነዳጅ አቅርቦትና ፍላጎት ላይ ሊያሳድር የሚችለውን የረጅም ጊዜ አሉታዊ ተጽዕኖ ግምት ውስጥ በማስገባት፣ ባለሥልጣኑ ከድንገተኛ የችግር ማስታገሻ እርምጃዎች ወጥቶ በሕግ ወደተደነገገ ንቁ ስትራቴጂካዊ ዕቅድ መሸጋገር አለበት። **በደንብ ቁጥር ፭፻፳፩/፪ሺ፲፭** መሠረት፣ ባለሥልጣኑ የሚከተሉትን ስትራቴጂካዊ ዕቅዶች የማስፈጸም ሕጋዊ ግዴታ አለበት፡

፩. የክምችት መጠንን አስገዳጅ በሆነ መንገድ ማስተካከል እና ማስፋፋት (አንቀጽ ፩(፲፺) እና ፩(፲፰))

አነስተኛ የሀገር ውስጥ ክምችት የመያዝ ዘመን ማብቃት አለበት።

- **ሕጋዊ ግዴታው፡-** በአንቀጽ ፩(፲፺) መሠረት ባለሥልጣኑ "ሊኖር የሚገባውን የነዳጅ መጠባበቂያ ክምችት መጠን" ምንነት በአዲስ መልክ መወሰንና ማስተካከል አለበት።
- **ስትራቴጂካዊ እርምጃው፡-** ባለሥልጣኑ **አስገዳጅ አነስተኛ የክምችት ግዴታ** (Mandatory Minimum Stockholding Obligation - MSO) የሚጥል አዲስ መመሪያ ማውጣት አለበት። ይህ ሕግ፣ ፈቃድ ያላቸው የጅምላ አከፋፋዮች እና የችርቻሮ ማደያዎች በማንኛውም ጊዜ በራሳቸው ዴፖዎች ውስጥ የተወሰኑ ቀናት (ለምሳሌ የ45 ቀናት) ክምችት እንዲይዙ በሕግ የሚይያስገድዳቸው ሊሆን ይገባል።
- በተጨማሪም አንቀጽ ፩(፲፰)ን (የግብይት መሠረተ ልማትና ሎጂስቲክስ አቅም ግንባታን መደገፍ) በመጠቀም፣ የጂቡቲ ወደብ መዘጋት ወይም የዓለም አቀፍ የጭነት ቀውስ ዋና ከተማዋን እና ክልሎችን ወዲያው እንዳያሽመደምድ፣ ባለሥልጣኑ ከማዕከል የወጡ (decentralized) ተጨማሪ ክልላዊ የነዳጅ ዴፖዎችን ለመገንባት ከመንግሥት እና ከግሉ ዘርፍ ጋር በአስቸኳይ በቅንጅት መሥራት አለበት።

፪. ዲጂታል የነዳጅ ራሽን እና የኮታ ሥርዓትን መተግበር (አንቀጽ ፩(፲፩))

በዓለም አቀፍ አቅርቦት ላይ የታየውን የረጅም ጊዜ ተለዋዋጭነት ለመቆጣጠር፣ ባለሥልጣኑ የሥርጭት ሥርዓቱን በቋሚነት ማዘመን ይኖርበታል።

- **ሕጋዊ ግዴታው፡-** አንቀጽ ፩(፲፩) ባለሥልጣኑ "የነዳጅ ውጤቶች አቅርቦትና የሥርጭት ተደራሽነትና ፍትሐዊነት ለመቆጣጠር የሚያስችል በዘመናዊ ቴክኖሎጂ የተደገፈ የአሰራር ሥርዓት" እንዲዘረጋ በግልጽ ሥልጣን ይሰጠዋል።
- **ስትራቴጂካዊ እርምጃው፡-** ባለሥልጣኑ በአስቸኳይ ብሎክቼይንን (blockchain) ወይም ባዮሜትሪክን መሠረት ያደረገ ሀገር አቀፍ **ዲጂታል የነዳጅ ኮታ ሥርዓት** መጀመር አለበት። በእጥረት ጊዜ፣ ይህ ሥርዓት እያንዳንዱ ተሽከርካሪ በቀን/በሳምንት ሊገዛ የሚችለውን የነዳጅ መጠን በራስ-ሰር የሚገድብ፣ ለመሠረታዊ አገልግሎቶች (አምቡላንሶች፣ ሎጂስቲክስ፣ ግብርና፣ የሕዝብ ትራንስፖርት) ቅድሚያ የሚሰጥ፣ እንዲሁም ሕገወጥ ክምችት እና የጥቁር ገበያ ሽያጭ ላይ የተሰማሩ ማደያዎችን ወዲያውኑ በመለየት የሚቀጣ መሆን አለበት።

፫. ጥብቅ የኢነርጂ ብቃት እና የፍላጎት ቅነሳ ስትራቴጂ (አንቀጽ ፩(፰) እና ፬(፪))

ኢትዮጵያ የዓለም አቀፍ የአቅርቦት መስተጓጎልን መቆጣጠር ስለማትችል፣ የሀገር ውስጥ ፍላጎትን በጥብቅ መቆጣጠር አለባት።

- **ሕጋዊ ግዴታው፡-** አንቀጽ ፭(፰) ባለሥልጣኑ "የረጅም፣ የመካከለኛና የአጭር ጊዜ የኢነርጂ የብቃትና ቁጠባ ስትራቴጂና ፕሮግራም በአገር አቀፍ እንዲሁም በዘርፍ ደረጃ" እንዲያዘጋጅ ግዴታ ይጥልበታል።
- **ስትራቴጂካዊ እርምጃው-፡** ባለሥልጣኑ በሕግ የሚያስገድድ **የፍላጎት ቅነሳ ማስተርፕላን (Demand-Reduction Masterplan)** መተግበር አለበት።
  - ***በአጭር ጊዜ፡-*** በከፍተኛ እጥረት ወቅት የሰላማዊ ዜጎችን የነዳጅ ፍጆታ በከፍተኛ ደረጃ ለመቀነስ፣ የመኪና ታርጋን (ጎዶሎ እና ሙሉ ቁጥር) መሠረት ያደረገ የመንዳት ቀናትን በግዴታ መተግበር።
  - ***በመካከለኛ/ረጅም ጊዜ፡-*** ለኢንዱስትሪ ዘርፎች ጥብቅ የኢነርጂ ብቃት ስታንዳርዶችን ማውጣት። ባለሥልጣኑ ይህንን ቀውስ እንደ ምቹ አጋጣሚ በመጠቀም የብዙኃን ትራንስፖርትን በማበረታታት እና የኤሌክትሪክ ተሽከርካሪዎችን (EVs) ሽግግር በማፋጠን ከቅሪተ-አካል ነዳጆች (fossil fuels) የመላቀቁን ሂደት ማፋጠንና ከውጭ በሚገባ ነዳጅ ላይ ያለውን ጥገኝነት በዘላቂነት መቀነስ አለበት።

፬. ለከባድ ኢንዱስትሪዎች የግዥ ሥርዓትን ማከፋፈል (Decentralization) (አንቀጽ ፭(፲፱))

በዓለም አቀፍ እጥረት ወቅት ብሔራዊ የነዳጅ አቅርቦት የሀገሪቱን አጠቃላይ የነዳጅ ፍላጎት ጫና ብቻውን ሊሸከም አይችልም።

- **ሕጋዊ ግዴታው፡-** አንቀጽ ፭(፲፱) ባለሥልጣኑ "ከነዳጅ ማከፋፈያ ኩባንያዎች ለራስ ፍጆታ ቀጥተኛ ገዢ የሆኑ ተቋማት የሚያቀርቡትን የነዳጅ ጥያቄ በመገምገም የአገልግሎቱ ተጠቃሚ እንዲሆኑ" እንዲፈቅድ ሥልጣን ይሰጠዋል።
- **ስትራቴጂካዊ እርምጃው፡-** ባለሥልጣኑ ከፍተኛ ነዳጅ የሚጠቀሙ ዘርፎችን (እንደ ስሚንቶ ፋብሪካዎች፣ ሰፋፊ እርሻዎች እና አቪዬሽን) አስቀድሞ በመለየት፣ ከመደበኛው የመንግሥት ግዥ ሥርዓት ውጪ ከዓለም አቀፍ ገበያ የራሳቸውን የነዳጅ ክምችት በሁለትዮሽ ስምምነት የሚያመጡበትን ማዕቀፍ ማመቻቸት አለበት። ይህ እርምጃ በቀውስ ወቅት የሕዝቡ መሠረታዊ አቅርቦት በነዚህ ግዙፍ ተጠቃሚዎች እንዳይመጠጥ ይከላከላል።

፭. የጂኦ-ፖለቲካዊ ትንበያ የመረጃ ማዕከል ማቋቋም (አንቀጽ ፭(፲፱))

ባለሥልጣኑ ከዚህ በኋላ በዓለም አቀፍ ግጭቶች ድንገት ሊደናገጥ አይገባም።

- ★ **ሕጋዊ ግዴታው፡-** አንቀጽ ፰(፲፬) ባለሥልጣኑ "ከነዳጅና ኢነርጂ አቅርቦት፣ ሥርጭትና አጠቃቀም ጋር የተዛመዱ መረጃዎችን ይሰበስባል፣ ይተነትናል፣ ያደራጃል፣ ያሰራጫል" በማለት ያስገድዳል።
- ★ **ስትራቴጂካዊ እርምጃው፡-** ባለሥልጣኑ ልዩ የሆነ **የኢነርጂ ደህንነት እና ስጋት ትንተና ዴስክ (Energy Security and Risk Analytics Desk)** ማቋቋም አለበት። ይህ ክፍል የዓለም አቀፍ የጂኦ-ፖለቲካዊ ፍጥጫዎችን፣ የኦፔክ ፕላስ (OPEC+) የምርት ቅነሳዎችን እና የባሕር ላይ ደህንነት ስጋቶችን በቅጽበት (in real-time) መከታተል አለበት። የትንበያ መረጃዎችን (predictive analytics) በመጠቀም፣ ክልላዊ ግጭቶች ወደ ሙሉ ጦርነት ተሸጋግረው የዓለም አቀፍ አቅርቦት ሰንሰለትን *ከማስተጓጎላቸው በፊት*፣ ባለሥልጣኑ ስትራቴጂካዊ ክምችቶች በአፋጣኝ እንዲሞሉ ትእዛዝ ለመስጠት የሚያስችል ሕጋዊ እና ተጨባጭ መሠረት ይኖረዋል።

ማጠቃለያ

ከላይ በክፍል አንድ እንደተጠቀሰው አሁን የተፈጠረው ቀውስ በነዳጅና ኢነርጂ ባለሥልጣን ሕጋዊ ሥልጣን እና በተጨባጭ የአሠራር አቅሙ መካከል ያለውን ሰፊ ክፍተት ያለምሕረት የሚያጋልጥ ሁኖ ይታያል፡፡ ወደ ፊት ለመራመድ ባለሥልጣኑ አዳዲስ ሕጎች ሊያስፈልጉት ይችላሉ፣ የሚያስፈልገው **በደንብ ቁጥር ፰፻፳፩/፪ሺ፲፰** የተሰጡትን ሰፋፊ ሥልጣኖች ያለማወላወል ሳንሳዊ በሆነ መንገድ ማስፈጸም ብቻ ነው። አንቀጽ ፰(፫)፣ ፰(፲፰) እና ፰(፲፯)ን በአግባቡ እንደ መሣሪያ በመጠቀም፣ ባለሥልጣኑ የኢትዮጵያን የኢነርጂ ዘርፍ የመካከለኛው ምሥራቅ ጂኦ-ፖለቲካ ሰለባ (passive victim) ከመሆን አውጥቶ፣ ጠንካራ፣ በቴክኖሎጂ የሚመራ እና ስትራቴጂካዊ ከለላ ያለው (strategically buffered) ሥርዓት ማድረግ በሚያስችለው ስራ ላይ ገብቶ መገኘት አለበት፡፡ ከዚህ በፊት የነበረውን የገበያ ኮምፓስ ወደ ምዕራብ አፍሪካ አገራት በማዞርም ቢሆን ይህ ገበያ ይዞ የሚመጣውን የዋጋ ልዩነት ጭምር በመሸከም የነዳጅ አቅርቦቱ በማናቸውም ጊዜያት ቢሆን በቀላሉ በአገሪቱ ኢኮኖሚያዊ ላይ ሊያደርስ የሚችለውን ጉዳት በተቻለ መጠን መቀነስ በሚቻልበት ስርዓትና አሰራር ውስጥ መገኘት የግድ መሆኑ ይመከራል፡፡